

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Septimum per gradationem. Capvt XV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

postremo, vt odor Apronij teterrimus oris & corporis, quem (vt aiunt) ne bestia quidem ferre possent, vni isti suauis & iucundus videretur. Ille erat in tribunali proximus, in cubiculo focius, in conuiuio dominus; ac tum maxime cum accumbente Prætextato prætoris filio, in conuiuio saltare nudus cœperat. Sed hæc nos copiosissime libro vndecimo.

Sextus per digressionem.

CAPVT XIV.

Superioribus est affinis, quam Græci *ὑπερβασιαν* appellant. Ea est, definitore Quintiliano, alicuius rei, sed ad vilitatem causæ pertinentia, extra ordinem excurrens tractatio. Adhibetur autem vel laudandi gratiæ, qualis est apud M. Tullium pro L. Cornelio popularis illa virtutum Cn. Pompei commemoratio, in quam ille diuinus orator, nam Fabij verbis vtar, veluti nomine ipso ducis, cursus dicendi teneretur, abrupto quem inchoauerat sermone, diuertit: sicut vituperandi, aut ornandi, aut delectandi, aut præparandi. Sumuntur autem ex iisdem sermone locis, quos modo retulimus, ab expositione rerum gestarum, à descriptione locorum, regionum, personarum; item à tractatione fabularum, apologorum. Præterea à locis cõmunibus, quoties amplificandæ rei gratia, in gloriam, in luxuriam, libidinem, auaritiam, turpem amorem, tyrannidem, iram ac reliqua vitia dicimus, atque his, causa velut aliquantisper omissa, diutius immoramur: aut contra quoties frugalitatem, liberalitatem, continentiam, studia literarum, pietatem, taciturnitatem laudibus efferimus. Hi tantum momenti habent ad copiosè dicendum, vt clari aliquot authores eos ex professo tractauerint. *ὑπερβασιαν* appellant. Sunt & illi loci communes his non dissimiles, quoties libertatis commoda ponimus ante oculos, contra seruitutis incommoda; mutabilitatem fortunæ, mortis æquam omnibus necessitatem, quantum valeat pecunia in rebus mortalium, vitæ humanæ breuitatem, atque id genus alia innumera describimus. Porro longius immorari licebit excursionibus, vel in initio dictionis; quas illa Herculis Gallici, apud Lucianum, & Lamiarum a; ud Poititanum descriptio; vel in fine, quo iam fessus

recreetur auditor, quemadmodum in Georgere facit Virgilius. In medio, si quando digredi libebit, celerius eò redeundum, vnde digressus sis, nisi pars causæ iam absoluta digressionis ansam præbebit; veluti post narratam causam, quo ad securam argumentationem auditor reddatur alacrior, aut post probationem, siue omninò post locos in amœniore, quo tædium subtilitatis discutatur; aut nisi res ipsa locos huiusmodi suapte sponte offerat, qui inuitent ad diutius immorandum.

Nota hanc amplificationem prudenter esse tractandam, nec temere, vbi multa & necessaria in proprijs argumentis suppetunt, ad alia digrediendum.

Septimus per gradationem.

CAPVT XV.

Est, vt, facinus est vincere ciuem Romanum, scelus verberare, necare; quid dicam in crucem tollere Verbo satis digno tam nefaria res appellari nullo modo potest. Ad hoc genus pertinet & illud, cum congestis ordine quodam circumstantijs in contextu & cursu semper aliquid priore maius insequitur. Huius exemplum est in secunda Ciceronis Philippica de dormitu Anthonij. O rem non modo visu fœdam, sed etiam auditu. Sic inter cœnam in tuis immanibus illis poculis, hoc tibi accidisset, quis non turpe duceret? In cætu verò populi Romani negotium publicum gerens, Magister equitum, cui ructare turpe esset, is fructus esculentis, vinum redolentibus gremium suum & totum tribunal impleuit. Hic singulæ voces incrementum habent. Etenim per se deforme fuerat, vel non in cætu vomere, in cætu etiam non populi, etiam non Romani, vel si nullum negotium gereret, vel si non publicum, vel si non magister equitum. Hæc si quis diuidat, ac circa singulos gradus immoretur, augebit quidem orationis copiam, tamen minus efficaciter amplificabit.

Octauus per comparationem.

CAPVT XVI.

Est comparatio vel fictio, vel exempli collatione. Fictio, quam *ὑπόθεσις* vocant, vt in prima parte exempli, quod modo retulimus